

СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ "СОФІЙВКА" ЯК НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ НАН УКРАЇНИ ТА РОЛЬ У ЦЬОМУ ВЧЕНИХ НБС ім. М.М. ГРИШКА НАН УКРАЇНИ

Подано короткий нарис становлення Національного дендрологічного парку "Софіївка" як науково-дослідного інституту НАН України та висвітлено роль у цьому вчених НБС ім. М.М. Гришка НАН України.

Сучасний Національний дендрологічний парк "Софіївка" поєднує функції "Історичного саду", згідно з Флорентійською картою, науково-дослідного інституту НАН України, центру інтродукції, мобілізації та акліматизації рослинного різноманіття в лісостеповій зоні України, навчально-виховної бази, туристичної установи і музею садово-паркового мистецтва [2].

У 214-річній історії "Софіївки" виділяють шість періодів будівництва та розвитку [2]. Проте її становлення як наукової установи почалося лише 55 років тому, в п'ятому і шостому періодах, коли парк увійшов до складу Академії наук УРСР. Так, після періоду багаторазового перепідпорядкування "Софіївки" різним відомствам, створеним при Раді Народних Комісарів УРСР, за ініціативи видатного вченого, академіка АН УРСР Миколи Миколайовича Гришка 26 вересня 1955 року було прийнято постанову Ради Міністрів УРСР за №1184, згідно з якою дендропарк "Софіївка" був підпорядкований Академії наук УРСР, а науково-методичне керівництво парком було покладено на Центральний республіканський ботанічний сад АН УРСР, який очолював М.М. Гришко [1–3]. Саме завдяки його далекоглядності такі шедеври світового садово-паркового мистецтва,

як "Софіївка", "Олександрія" та "Тростянець", не лише ввійшли до складу АН України, а й стали важливими науковими центрами [4].

На той час директором парку був кандидат сільськогосподарських наук Денис Степанович Кривулько, за ініціативи якого і за особистої підтримки М.М. Гришка 28 лютого 1957 року створено науково-технічну раду парку, а 12 березня цього ж року Президією АН УРСР затверджено положення "Про дендропарк "Софіївка", яким визначено статус парку як наукової і культурно-освітньої установи АН УРСР.

У переведення дендропарку "Софіївка" у підпорядкування АН УРСР та його становлення як наукової установи доклали певних зусиль і інші вчені ЦРБС АН УРСР, серед яких особливе місце посідає видатний дендролог, ландшафтний архітектор, паркознавець Леонід Іванович Рубцов, для якого дендропарк становив неабиякий науковий інтерес. Так, у 1955–1960 рр. співробітниками парку виконувалася науково-дослідна тема: "Відновлення і покращення композицій дендропарку "Софіївка". Під керівництвом Л.І. Рубцова створено нові колекційні насадження на ділянках "Дубинка" та "Грибок" і освоєно нові земельні ділянки площею 15,69 га, відведені парку в 1958 р. рішенням Черкаської обласної ради. У цей період у дендропарку "Софіївка"

працювало 19 штатних працівників, з них лише один науковий співробітник.

Зважаючи на різнобічні наукові інтереси, ерудицію і науково-організаторські здібності у 1959 р. директором Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР призначено кандидата біологічних наук Євгена Миколайовича Кондратюка, який пропрацював на цій посаді до 1965 р. Під його керівництвом ЦРБС став однією з провідних ботанічних установ республіки, було завершено будівництво саду, поповнено колекції, проведено фундаментальні дослідження теоретичного і прикладного значення. У "Софіївці" в ці роки було продовжено наукові дослідження, проведено роботи з покращення її насаджень, реконструкції ландшафтів та відновлення архітектурних і гідротехнічних споруд. У цей період штат парку збільшився з 19 до 25 співробітників [3].

У становленні "Софіївки" як окремої науково-дослідної установи АН УРСР велику роль відіграв учений зі світовим ім'ям, академік АН УРСР Андрій Михайлович Гродзінський, який, очоливши в 1965 р. Центральний республіканський ботанічний сад АН УРСР, відразу почав займатися зміцненням наукового штату дендропарків та перетворенням їх на самостійні науково-дослідні підрозділи [1]. Так, значно розширилася тематика наукових пошуків у "Софіївці" з приходом у парк у 1965 р. Михайла Лукича Реви, який пропрацював у ньому до 1972 р., а потім був призначений заступником директора з наукової роботи Донецького ботанічного саду. У "Софіївці" Михайло Лукич обіймав посаду старшого наукового співробітника та займався вивченням вегетативного розмноження деревних і кущових порід, підготував до захисту докторську дисертацію та опублікував монографію [1–3].

З 1966 до 1968 р. виконання обов'язків директора "Софіївки" було покладено на Григорія Григоровича Тулупія, який вив-

чав культуру ведмежого горіха (*Corylus colurna* L.). Наукова тема дендропарку "Софіївка" мала 5 розділів і передбачала поповнення формового складу паркових насаджень. За ці роки працівниками парку підготовлено збірник наукових праць та опубліковано 36 наукових статей, також вийшов з друку путівник по "Софіївці".

З 1968 до 1980 р. директором дендропарку "Софіївка" працював Захар Григорович Головерда. У цей період наукова робота парку була присвячена вивченню питань інтродукції та акліматизації цінних рослин, призначених для збагачення рослинних ресурсів "Софіївки". З 1968 до 1970 р. співробітники парку Г.Г. Тулупій, Л.Г. Чопенко, Б.С. Сидорук, Г.І. Фещук провели інвентаризацію, згідно з якою у "Софіївці" вирощували 550 таксонів деревних та кущових рослин, з них — 497 листяних і 53 хвойних [1–3].

У 1972 р. комісія відділу заповідників при Держкомітеті УРСР, перевіривши наукову діяльність парку, зауважила, що серед працівників парку відсутні кандидати та доктори наук, немає лабораторної бази, путівники висвітлюють лише історичне минуле парку. Наслідком роботи цієї комісії стала Постанова Президії АН УРСР за № 388 від 26.10.1973 р. "Про подальший розвиток дендропарку "Софіївка" та зміцнення наукових досліджень і матеріально-технічної бази", а також видано відповідний наказ по ЦРБС за № 105 від 12.04.1974 р. про створення відділу репродуктивної біології декоративних рослин на базі дендропарку "Софіївка". Колишній житловий будинок на "Грибку" було переобладнано під лабораторний корпус, а новостворений відділ очолила старший науковий співробітник, кандидат сільськогосподарських наук З.Я. Іванова. У відділі працювало 12 осіб, з них 3 старші наукові співробітники, 2 — молодші, а також інженери і техніки [1].

1974 року науковий співробітник парку Б.С. Сидорук захистив кандидатську ди-

сертацію на тему "Біологічні особливості та способи використання деяких видів ґрунтопокривних рослин в умовах дендропарку "Софіївка"". Його керівником був доктор біологічних наук Сигізмунд Семенович Харкевич, який особливу увагу приділяв підготовці наукових кадрів. У цей час в "Софіївку", за рекомендацією А.М. Гродзінського, прибули на роботу кандидати біологічних наук В.В. Мітін та В.М. Олексієвич, які закінчили аспірантуру при ЦРБС, захистили там кандидатські дисертації, а потім працювали в дендропарку "Тростянець". За клопотанням дирекції ЦРБС, міська влада надала запрошеним ученим благоустроєні квартири. Робота новоствореного відділу була спрямована на вивчення репродуктивних особливостей інтродукованих рослин і розробку прийомів їх масового розмноження в умовах Лісостепу України. У 1978 р. у дендропарку створено установку штучного туману. Отримані результати висвітлено у 3 монографіях (З.Я. Іванова), 3 путівниках, 40 наукових і 20 науково-популярних статтях [1, 3].

Активну позицію щодо формування наукових кадрів парку зайняла доктор біологічних наук, член-кореспондент НАН України Тетяна Михайлівна Черевченко, яка з 1975 до 1988 року була заступником директора ЦРБС з наукової роботи, а з 1988 по 2005 рік — директором. За її особистою рекомендацією у 1980 р. директором дендрологічного парку "Софіївка" став викладач Уманського технікуму механізації І.С. Косенко. Саме цього року парк спіткало стихійне лихо, яке практично знищило основні малі архітектурні форми парку, його дорожньо-алеюну систему, скульптури, рослинний покрив тощо. Зусиллями колективу парку, підприємств і установ міста за допомоги з боку Уряду України, колективу ЦРБС на чолі з академіком АН УРСР А.М. Гродзінським і президентом АН УРСР та особисто її президента —

академіка Б.Є. Патона за чотири місяці було реставровано понад 50 об'єктів "Софіївки" і до осені 1980 року парк було відкрито для відвідувачів.

1982 р. під керівництвом академіка АН УРСР А.М. Гродзінського А.Ф. Балабак захистив кандидатську дисертацію. Цього року відділ репродуктивної біології, який входив до складу ЦРБС, було ліквідовано, і частина вчених була змушена звільнитися, але дев'ять співробітників залишилися працювати в "Софіївці", зокрема кандидат біологічних наук В.В. Мітін [1].

1984 року, за клопотанням місцевої влади та за підтримки з боку академіків Б.Є. Патона та А.М. Гродзінського і доктора біологічних наук Т.М. Черевченко відділ репродуктивної біології було відновлено, але, як і раніше, зараховано до складу ЦРБС. Очолив цей відділ директор парку І.С. Косенко.

У цей період провідні вчені ЦРБС активно займаються підготовкою наукових кадрів для дендропарку "Софіївка". Так, під керівництвом доктора біологічних наук Миколи Арсеновича Кохна захистили кандидатські дисертації І.С. Косенко, О.В. Білик, В.Г. Козлов, Г.І. Музика. Доктор біологічних наук Ніна Михайлівна Дудік була науковим керівником кандидатської дисертації О.К. Мороз, а доктор біологічних наук Йосип Йосипович Сікура — Т.М. Сидорук.

Наукова робота в дендропарку "Софіївка" в 1984–1993 рр. була спрямована на вивчення біології цінних у декоративному відношенні інтродукованих рослин та опрацювання технології їх розмноження і впровадження в культуру. За цей період було підготовлено й опубліковано 5 монографій, 150 наукових праць, 2 науково-виробничі рекомендації та отримано 2 авторські свідоцтва на способи посіву рослин. Співробітників відділу репродуктивної біології нагороджено двома срібними й трьома бронзовими медалями ВДНГ УРСР.

У 1986 р. відбулася виїзна вчена рада ЦРБС АН УРСР, у роботі якої взяли участь А.М. Гродзінський, Т.М. Черевченко, Й.Й. Сікура, М.А. Кохно, В.Г. Собко, Н.Ф. Мінченко, В.Ф. Горобець, Ф.М. Левон, А.К. Дорошенко, В.І. Колосов, І.С. Косенко, В.В. Мітін, В.Ф. Гарбуз, Д.С. Кривулько, С.І. Краснокутський, О.К. Мороз, О.О. Ільєнко, О.М. Курдюк, Н.Н. Синявська, К.В. Діденко. На її засіданні було прийнято запропонований директором парку І.С. Косенком перспективний план розвитку дендропарку на XII п'ятирічку і до 2005 року включно [5]. На черговому засіданні виїзної вченої ради ЦРБС АН УРСР, яке відбулося 26–27 червня 1990 р., було вирішено питання щодо реконструкції парку в цілому та схвалено "Генеральний план розвитку, поновлення, розширення і ТЕО парку-пам'ятки ландшафтної архітектури "Софіївка" у м. Умані Черкаської області" [6].

За підтримки вчених ЦРБС зміцнилися міжнародні зв'язки "Софіївки" з ботанічними установами країн СНД, Польщі, Німеччини, Франції, Великої Британії, Угорщини, Словаччини тощо.

Власне з цього часу "Софіївка" поступово перетворюється на самостійну науково-дослідну установу АН України та важливий центр інтродукції й акліматизації рослин у Правобережному Лісостепу України.

Остаточним документом, який утвердив дендропарк "Софіївку" у статусі науково-дослідної установи, стала постанова Президії АН УРСР № 26 від 23.01.1991 р. "Про надання Державному дендрологічному парку "Софіївка" АН УРСР статусу науково-дослідної установи та заходи по забезпеченню його діяльності". У цій постанові відзначалося, що в дендрологічному парку "Софіївка" у результаті багаторічного плідного співробітництва із ЦРБС АН УРСР сформовано перспективний напрям наукових досліджень, пов'язаний з вивченням природної й культурної флори Правобережного Лісостепу України, а також з

інтродукцією й акліматизацією рослин у регіоні. Ці роботи були включені до загальносоюзної програми фундаментальних досліджень АН СРСР "Інтродукція й акліматизація рослин" (1989–2000). Цією ж постановою дендропарк "Софіївка" введено до складу Відділення загальної біології АН УРСР як самостійну науково-дослідну установу з відомчою темою "Біоекологічні основи збереження й відновлення стародавніх парків Правобережного Лісостепу на прикладі дендропарку "Софіївка"" (1989–1993). З балансу ЦРБС з відповідним фінансуванням дендропарку "Софіївка" передано штатні одиниці, устаткування і техніку [1–3].

Протягом 1987–1996 рр. робота колективу дендропарку була спрямована на підготовку до святкування 200-річчя заснування парку. Продовжено вивчення стану рослинності "Софіївки", проведено реставрацію майже всіх ділянок парку й створено нові композиції на Партерному амфітеатрі, біля Головного входу, на Площі зборів, а в західній частині "Софіївки" на площі 51,5 га створено практично новий парк із вхідною зоною з вул. Київської. Це не суперечить Флорентійській хартії, тому що сприяє частковому розвантаженню історичного центру від зростаючого антропогенного впливу. У цій же частині розміщено основний колекційний фонд інтродуцентів дендропарку, який згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України № 73 від 11.02.2004 р., внесено до реєстру Національного надбання [2].

Маючи великий теоретичний та практичний досвід вченого і керівника установи, голова Ради ботанічних садів України Т.М. Черевченко бере активну участь у проведенні Міжнародної наукової конференції, присвяченої 200-річчю заснування парку. Протягом 1994–1998 рр. науковцями дендропарку "Софіївка" виконується науково-дослідна тема "Вивчення біоекологічного стану інтродукованих рослин та про-

ведення реконструкції насаджень дендропарку "Софіївка". За проведену в ці роки роботу адміністрація дендропарку 1995 р. була нагороджена медаллю, дипломом і пам'ятним знаком міжнародної неурядової організації "Європа-Ностра", яка зі 160 заявок на конкурс за краще збереження, відновлення й реставрацію пам'ятників історії, культури, архітектурних споруд і природних ландшафтів відзначила 30, з них 6 — медалями, дипломами й пам'ятними знаками [1, 2].

За матеріалами досліджень 1994–1998 рр. співробітниками парку опубліковано 136 наукових праць. І.С. Косенко, В.В. Мітін, О.К. Мороз за монографічні роботи у галузі інтродукції рослин та введення їх у культуру були нагороджені премією імені В.Я. Юр'єва АН України. За підсумками інвентаризації 1999 р. видано каталог рослин парку, який містив 1994 найменування рослин [1, 2].

Протягом 1999–2003 рр. науковими співробітниками парку виконується науково-дослідна робота на тему: "Збереження й збагачення біорізноманіття рослин у паркових ценозах Правобережного Лісостепу України". У рамках цієї теми вивчено стан старовинних парків України й Польщі. На базі "Софіївки" створюється ділянка рослин Правобережного Лісостепу України, занесених до Червоної книги України, досліджуються шляхи й можливості їх введення в культуру.

За результатами досліджень опубліковано 17 монографій і 199 наукових статей, І.С. Косенком захищено докторську, а Л.В. Вегерою, Л.П. Іщук, О.А. Опалко, В.М. Грабовим, Л.А. Колдар, В.А. Вітенко та О.А. Балабаком — кандидатські дисертації. Проведено реконструкцію насаджень в історичній частині парку, а також створено ландшафтні композиції в новій частині "Софіївки", де відкрито природні поклади граніту, побудовано 4 невеликих водойми відповідно до карти "Софіївки" за 1857 р.,

колекції парку поповнено 466 таксонами рослин [1, 2].

У цей період проведено значну дослідницьку роботу з архівними й історичними матеріалами щодо архітектурного й семантичного задуму будівництва "Софіївки". Це дало змогу відновити з достовірною точністю втрачені раніше назви об'єктів парку, окремих його композицій, малих архітектурних форм або образів, у які Л. Метцелем були трансформовані фрагменти поеми Гомера "Одисея".

У період 2002–2009 рр. науковцями "Софіївки" виконувалися такі науково-дослідні теми, координацію яких здійснювала вчена рада НБС ім. М.М. Гришка НАН України: "Вивчення генофонду рослин дендропарку "Софіївка" та розробка біотехнологій для розмноження і збереження рідкісних та зникаючих рослин" (2002–2006), "Мікроклональне розмноження та вирощування рослин Національного дендропарку "Софіївка" для подальшого генетично-селекційного відбору" (2002–2006), "Вивчення еколого-біологічних особливостей інтродукованих у Правобережному Лісостепу України деревних і трав'янистих рослин та використання їх у культурі" (2004–2009). Науково-методичну допомогу на початкових етапах виконання теми з мікроклонального розмноження надавали вчені Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка, кандидати біологічних наук А.М. Лаврентьєва та Р.В. Іванніков. За результатами останньої теми захистили кандидатські дисертації Т.А. Швець (науковий керівник — доктор біологічних наук В.Г. Собко) та І.П. Діденко (науковий керівник — завідувач відділу природної флори, доктор біологічних наук В. І. Мельник).

У цей період значно поліпшилася матеріально-технічна база дендропарку "Софіївка", здано в експлуатацію науково-лабораторний комплекс загальною площею 2080 м², у якому створено лабораторію

мікроклонального розмноження, музей історії дендропарку "Софіївка", конференц-зал на 200 місць, приміщення для гербарію та ін.

Багаторічна напружена робота колективу дендропарку "Софіївка", заслужено відзначена Президентом України. Так, згідно з Указом Президента України № 249 від 28.02.2004 р. дендрологічний парк "Софіївка" отримав статус національної установи та назву "Національний дендрологічний парк "Софіївка" НАН України". Підставою для цього послужило визнання на державному рівні Національного дендрологічного парку "Софіївка" НАН України (НДП) як світової пам'ятки садово-паркового мистецтва, провідного науково-дослідного, природоохоронного й культурного центру, а також міжнародне визнання результатів діяльності колективу парку.

Наступною знаменною подією в історії дендропарку "Софіївка" стала постанова Президії НАН України № 68 від 18.04.2005 р. з нагоди 50-річчя перебування дендропарку "Софіївка" в складі НАН України, якою парку надано статус науково-дослідного інституту НАН України. Цій події передувало вдосконалення структури дендропарку та створення вченої ради, затвердженої бюро Відділення загальної біології НАН України.

Згідно зі штатним розкладом сьогодні у Національному дендропарку "Софіївка" працює 461 чол., у тому числі за бюджетом — 146, з них 42 наукові співробітники, зокрема 1 член-кореспондент НАН України, 3 доктори та 17 кандидатів наук.

Основними підрозділами дендропарку "Софіївка" як науково-дослідного інституту НАН України є:

наукові відділи:

відділ дендрології, інтродукції, паркобудівництва та екології рослин (завідувач — к.б.н., с.н.с. Г.І. Музика), до складу якого входить підрозділ дендрологів на чолі з головним садівничим Н.П. Подолянець;

відділ репродуктивної біології рослин та впровадження (завідувач — к.с.-г.н. О.А. Балабак):

лабораторія захисту рослин (завідувач — д.с.-г.н., проф. Ю.П. Яновський); дослідно-виробничий розсадник (завідувач — головний агроном М.М. Коваль);

відділ трав'янистих рослин природної та культурної флори (завідувач — к.б.н., с.н.с. А.А. Куземко):

гербарій, внесений до Міжнародного переліку гербаріїв Index Herbariorum з акронімом SOF (відповідальний — к.б.н., м.н.с. І.П. Діденко);

відділ фізіології, генетики, селекції та біотехнології рослин (завідувач — к.с.-г.н., доц. А.І. Опалко):

лабораторія мікроклонального розмноження рослин (завідувач — к.с.-г.н. М.В. Небиков);

науково-допоміжні підрозділи та служби:

підрозділ науково-технічної інформації та наукова бібліотека;

блок обслуговування туристів:

Будинок творчості вчених;
магазин "Флора Софіївки";
Акванарій;
кафе "Софіївка";
готель "Софіївський";

господарська служба;

машинно-тракторна служба;

служба енергетики;

ремонтно-будівельна служба;

служба охорони;

бухгалтерія;

відділ кадрів.

З наданням у 2005 р. статусу науково-дослідного інституту у НДП "Софіївка" відкрито аспірантуру за спеціальністю "ботаніка". Т.М. Черевченко бере активну участь у підготовці аспірантів і здобувачів парку. Так, під її керівництвом виконують дисертаційні дослідження співробітники НДП "Софіївка" І.В. Бойко та І.Л. Дениско.

Нині у НДП "Софіївка" НАН України виконуються 5 відомчих науково-дослідних робіт (4 фундаментальних — "Оцінка стану лучно-степових та лісових екосистем на прикладі Національного дендрологічного парку "Софіївка" НАН України на основі видів-індикаторів антропопресії", "Теоретичні основи моделювання концепції прогнозованого інтегрованого захисту рослин у паркових ценозах", "Теоретичні основи моделювання регенераційних процесів у представників багаторічних деревних рослин *in vitro* та *in vivo*", "Теоретичні основи моніторингу, таксації та інвентаризації багаторічних насаджень в історичних парках України" та одна прикладна — "Модифікація існуючих технологій вегетативного розмноження інтродукованих декоративних рослин для розсадників Правобережного Лісостепу України").

За період 2003–2009 рр. науковими співробітниками парку опубліковано 25 монографій, 207 статей, 11 науково-методичних праць та 136 тез.

НДП "Софіївка" підписано договори про науково-технічне співробітництво з Польською академією сільськогосподарських наук, Арборетумом Болестрашице, Варшавським ботанічним садом, ботанічними садами Люблінського та Познанського університетів, Курницьким арборетумом Польської академії наук, музеєм-замком в Ланцюті, з компанією "Super Flora" (Польща), Сільсько- та лісогосподарським університетом ім. Г. Менделя в Брно (Чехія), Пекінським ботанічним садом, Цзямуським університетом, Цзямуською компанією садового господарства "Шенцай", Лісогосподарським управлінням повіту Ванцін провінції Ділін (Китай), Кишинівським ботанічним садом (Молдова), Головним ботанічним садом ім. Н.В. Цицина РАН (Росія).

Колекційні фонди живих рослин у НДП "Софіївка" нині нараховують 3578 видів, сортів та форм, Гербарій — 7110 гербарних аркушів.

Звичайно, всі досягнення колективу НДП "Софіївка" були б неможливі без всебічної підтримки з боку вчених НБС ім. М.М. Гришка НАН України, таких як М.М. Гришко, Є.М. Кондратюк, А.М. Гродзінський, Т.М. Черевченко, Л.І. Рубцов, Й.Й. Сікура, С.С. Харкевич, П.А. Мороз, С.І. Кузнецов, С.В. Клименко, Е.А. Головка, М.А. Кохно, Ф.М. Левон, В.Г. Собко, В.К. Балабушка, В.К. Горб, О.М. Курдюк, О.М. Горелов, Н.М. Трофименко, В.Б. Логінов, А.П. Лебеда, М.Б. Гапоненко, Д.Б. Рахметов, А.М. Лаврентьєва, Р.В. Іванніков, Н.М. Дудік, В.І. Мельник, Л.І. Пархоменко, П.Є. Булах, Ю.О. Клименко, М.І. Шумик, Л.І. Буюн, Л.А. Ковальська, В.С. Вахрушкін, В.Ф. Горобець, Н.В. Заїменко, М.П. Яценко, І.П. Харитонова, О.К. Дорошенко та багатьох інших. Вони постійно переймалися проблемами відновлення і розвитку парку, надаючи консультації і поради. Колектив НДП "Софіївка" глибоко вдячний усім вченим НБС ім. М.М. Гришка за постійну підтримку і поради.

1. Косенко І.С. 50-річчя Національного дендрологічного парку "Софіївка" як наукової установи НАН України // Автохтонні та інтродуковані рослини України: Зб. наук. пр. Національного дендропарку "Софіївка". — К.: Академперіодика, 2005. — Вип. 1. — С. 7–16.

2. Косенко І.С., Грабовий В.М. Національний дендрологічний парк "Софіївка", як центр інтродукції та акліматизації рослин у Правобережному Лісостепу України // Там само. — С. 17–44.

3. Косенко І.С., Грабовой В.Н. Національному дендрологічному парку "Софіївка" НАН України — 210 лет // Старовинні парки і ботанічні сади — наукові центри збереження біорізноманіття та охорона історико-культурної спадщини: Матеріали Міжнар. наук. конф. — К.: Академперіодика, 2006. — С. 15–24.

4. Черевченко Т.М., Чувікіна Н.В. До 100-річчя з дня народження Миколи Миколайовича Гришка // Інтродукція рослин. — 2000. — № 3–4. — С. 224–229.

5. Протокол засідання виїзної вченої ради ЦРБС АН УРСР № 11 від 10.06.1986 р.

6. Протокол засідання виїзної вченої ради ЦРБС АН УРСР № 11а від 26–27.06.1990 р.

Рекомендував до друку П.А. Мороз

I.C. Kosenko

Национальный дендрологический парк "Софиевка" НАН Украины, Украина, Черкасская обл. г. Умань

СТАНОВЛЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГИЧЕСКОГО ПАРКА "СОФИЕВКА" КАК НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА НАН УКРАИНЫ И РОЛЬ В ЭТОМ УЧЕНЫХ НБС им. Н.Н. ГРИШКО НАН УКРАИНЫ

Представлен краткий очерк становления Национального дендрологического парка "Софиевка" как научно-исследовательского института НАН Украины и освещена роль в этом ученых НБС им. Н.Н. Гришко НАН Украины.

I.S. Kosenko

Sofiyivka National Dendrological Park, National Academy of Sciences of Ukraine Ukraine, Cherkasy Region, Uman

FORMATION OF *SOFIYIVKA* NATIONAL DENDROLOGICAL PARK AS RESEARCH INSTITUTE OF THE NAS OF UKRAINE AND THE ROLE OF SCIENTISTS OF M.M. GRYSHKO NATIONAL BOTANICAL GARDENS OF THE NAS OF UKRAINE IN THIS

An abstract about *Sofiyivka* National Dendrological Park formation as research institute of the NAS of Ukraine is given and the role of scientists from M.M. Gryshko National Botanical Gardens in this process is stated.